

Szakmai beszámoló

A Bányavárosok, a Gömör és a Szepesség kincsei

Pályázati azonosító: HAT-KP-1-2025/1-001605, HAT-KP-1-2025/1-001697

A Balatonfüredi Radnóti Miklós Általános Iskola negyvennyolc hetedik évfolyamos diákja és négy kísérő tanára a Határtalanul program keretében 2026.05.25. – 2026.05.29. között öt napot töltöttek el Felvidéken (Szlovákiában). Az előző évek során lebonyolított kirándulások pozitív visszajelzéseinek és a felkészítő óráknak köszönhetően nagy várakozás előzte meg a kirándulást. Az előkészítő órák keretében prezentáció és az Okosdoboz –Határtalanul barangoló digitális tartalomtár feladatait felhasználva mutattuk be és jártuk körbe a tervezett útvonal történelmi, földrajzi, néprajzi, irodalmi, zenei érdekességeit. Előzetes vállalásunknak megfelelően Várpalotán látogatást tettünk a Trianon-múzeumban.

1. nap: 2026.05.25, hétfő

Somoskő – Fülek – Beretkei skanzen - Murány-áttörés tanösvény

Első túránk során a Somoskő várát tekintettük meg, amely nagyszerű vulkáni csúcsra épült, melyről csodálatos kilátás nyílik a környékre. Évtizedekig csak a falu széléről lehetett csodálni, mivel pár méterrel került a trianoni határ mögé. Ma már szerencsére a határok átjárhatóságával gond nélkül meglátogathattuk a váromot és a hegy oldalában, szintén Felvidékhez tartozó geológiai érdekességet, a bazaltorgonákat és a kőtengert. A Somoskői-bazaltorgona a Cseres-hegység egyik legérdekesebb képződménye. A 9 m magas bazaltömlés öt- és hatszögletű oszlopai egy 4 millió éves tűzhányó kráterében jöttek létre a láva felszín alatti lassú lehűlésének következtében alakult ki.

Ezt követően a Füleki várban tettünk látogatást, ahol Koháry István várkapitány a végsőkig kitartott a török ellen, és a 38 hónapos kemény fogság sem törte meg, mindvégig hű maradt uralkodójához és elveihez. Ezért is kapta a "speculum fidelitatis", a "hűség tüköre" kitüntető címet. Megtekintjük a vár egyik tornyában kialakított helytörténeti kiállítást és a várhegy sziklájába vájt, földalatti folyosót is, melyekben a II. világháború helyi vonatkozású emlékeit bemutató kiállítás is található.

Az első nap zárásaképpen a Beretkei skanzenet kerestük fel, amely 2006-ban nyitotta meg kapuit, mint tájház és vendégház. A 18. sz. közepén épült családi ház célja hogy a Beretkei család történetén keresztül mutassa be a gömöri családok mindennapi életét, tevékenységét. A tájház része a méhészmúzeum is. A család régóta foglalkozik méhészettel és ez a tárlat a méhészek gyakorlati eszközeit mutatja be nekünk egészen az 1950-es évektől. A tájház megálmodója **Beretkei Edit**, ő fogadott bennünket és testvérével együtt mutatta be a gazdag kiállítást és személyes történeteit hallgathattuk meg. A település határában 2010-ben lett kialakítva a Murány-áttörés tanösvény 3 km hosszan, 66 m szintkülönbséggel. A tanösvény a Murány-patak festőien szép szurdokvölgyén kalauzolja át a látogatót. A falu felett található az ún. Peskő-szikla, mely a Murány-patak kanyarulatának ütközési helyén jött létre. A várhosszúréti szállásra este érkeztünk meg, ami egy gyönyörű kis völgybe épült panzió volt.

2. nap: 2026.05.26, kedd

Zólyom - Selmecbánya

Zólyomba látogattunk - itt született a vitéz-költő, Balassi Bálint. Emléktáblájánál felelevenítettük életét és irodalmi munkásságát. A város főterét Trianon előtt a ma Borsiban látható Rákóczi-szobor díszítette. Talapzatában egy fémtokban helyezték el, 4 ív pergamenre írva a szobor keletkezésének történetét. Az eredetileg gótikus vár Nagy Lajos királyunk vadászkastélyaként épült, de nagy szeretettel járt ide Corvin Mátyás is Beatrix feleségével. A vár melletti parkban megtekintettük az 1944-ben, a zólyomi vasúti műhelyekben készült páncélvonatot.

Ellátogatunk az ezüstművelés fellegvárába, Selmecbányára, amely már Mátyás korában is a magyarországi arany- és ezüstművelés központja volt. Felkapaszkodtunk a szépen felújított barokk **Kálmáriához**, ahonnan gyönyörködhettünk a város pompás panorámájában. A meredek hegyoldalon egymás fölé emelkedő három templom közt vannak az állomások. Az alsó templomot egykor a szlovákok használták. A középső kápolnában vannak a szent lépcsők, egy-egy ereklyével. Ezeket a magyar búcsúsok csak szent grádicnak emlegetik, a harmincnégy lépcsőfokát sokan vezeklésül térden járkálják végig. A felső német templom kéttornya tűnik már messziről az érkező búcsúsok szemébe. Felkerestük a bányászati főiskola épületét és sétáltunk botanikus kertjében, ahol közel száz honos és idegen származású fafajta található. A legkülönlegesebb egyedek közé tartozik a mamutfenyő, libanoni cédrus, atlanti cédrus, japánciprus, páfrányfenyő. **Belvárosi** sétával zárult a selmecbányai program. A Szentháromság-térre igyekezve megismertük a Leányvár történetét, elsétáltunk a Szent Katalin templom és a Felvidék egyik legmagasabb pestisoszlopa mellett, majd felkerestük Petőfi Sándor emléktábláját az evangélikus líceum épületén.

3.nap: 2026.05.27, szerda

Dernő - Gömörhorka – Gombaszög – Rozsnyó

Látogatást tettünk a dernői Magyar Alapiskolában, ahol a helyi diákokkal találkozunk. Nagy szeretettel fogadtak bennünket. Az ott tanuló diákok egy kedves előadását néztük meg. Mi pedig bemutattuk nekik városunkat, Balatonfüredet és iskolánk mindennapjait. Átadtuk ajándékainkat és közben alkalom nyílt az ismerkedésre. Nagy élmény volt tanulóinknak, találkozás és az is, hogy betekinthettek egy Felvidéki magyar iskola mindennapjaiba.

Gömörhorkán 4 km hosszú túra keretében a Kövirózsa Tanösvényt jártuk körbe, magyar nyelvű ismertető táblái könnyed stílusban, kreatív módon mutatták be az adott pontokon megfigyelhető karsztjelenségeket. Láttunk víznyelőt, karsztforrásokat, fedetlen és fedett karsztfennsíkot. Testközelből figyelhettük meg a karsztvidék színes élővilágát és a tanösvény névadó növényének a kövirózsának az előfordulását.

Meglátogattuk a régészeti feltárás alatt álló Gombaszögi pálos monostort. Gömör megye egyik eldugott szegletén, Szalóc határában egy 7 m magas falcsontk már 650 éve hirdeti az egykor itt állt egyházi épület emlékét. A 16. század elejéig ez volt a Magyar Királyság legészakabbra fekvő pálos monostora.

A Szilicei-fennsík nyugati szélén található a Gombaszögi-cseppkőbarlang, amely a Világörökség része. A több mint 1500 méter hosszan feltárt barlang folyosóiban és termeiben fehér és vörös színekben pompázó cseppkövekben gyönyörködhetünk, különlegességnek számít a mennyezetről tömegesen függő 3-5 mm átmérőjű, 1-2 m hosszú, belül üreges alakzatok, az úgynevezett szalmacseppkövek tömeges előfordulása. Jól jött a hűvös barlang program, mivel ezen a napon volt a legnagyobb meleg.

Ezt követően **Rozsnyó** belvárosában tettünk egy sétát. II. Rákóczi Ferenc egyik kedvenc tartózkodási helye volt, a Rákóczi-szabadságharc alatt 1706-ban II. Rákóczi Ferenc Rozsnyóról kormányozta a fennhatósága alatt lévő országrészeket. A főtér közepén áll a városi őrtorony, az eredeti városháza maradványa, mellette pedig az egykori jezsuita templom a 17. század közepéből. Megtekintettük a Nehrer-házat és Andrassy Franciska szobránál emlékeztünk meg az Andrassy-család örökségéről.

4. nap: 2025.05.28, csütörtök
Lőcsé – Késmárk – Szlovák Paradicsom - Betlér

Lőcsére utaztunk. Maga a város egy kultúrtörténeti gyöngyszem és sok, a dicső múlthoz kötődő műemlékkel rendelkezik. A lőcsői városi műemlék-rezervátum magába foglalja a város történelmi és kulturális nevezetességeit, amelyeket a csaknem teljesen épségben fennmaradt, és városfalak ölelnek körbe. A régi városháza épülete a reneszánsz világi építészet legjelentősebb remekművei közé tartozik a Szepességben. Ma a Szepesi Múzeum működik benne, amelyet belülről is megismerhettünk. Megnéztük a templomot, harangtoronyt, és a világörökség részét képező városházát és a főtéren a középkori szégyenketreceket.

Késmárkon az evangélikus templomban megkoszorúztuk II. Rákóczi Ferenc nevelőapjának, Zrínyi Ilona második férjének, Felső-Magyarország fejedelmének, a kuruc vezérnek, gróf Thököly Imrének a szarkofágját. Meglátogatjuk az UNESCO Világörökség részét képező cipszer fatemplomot is. Az egyedülálló faépítmény tiszafából és vörösfenyőből épült egyetlen fém alkatrész felhasználása nélkül. Belvárosi sétát követően a szépen felújított Thököly várat tekeintettük meg.

A Felső-magyarországi Paradicsomban töltöttük a nap hátralévő részét, ahol a Hernád folyó szurdokvölgyben kalandoztunk, majd a felkapaszkodtunk a Tamásfalvi - kilátóhoz, ahol lenyűgöző kilátás nyílt a Magas-Tátrára. Belátni innen a Fehér-patak szurdokjába, a Hernád áttörésébe. Ez a szép sziklaterasz a Ludmanka-hegy délnyugati lejtőin található és azon helyek egyike, amely a legtöbb turista bakancslistáján az „Ezt látni kell” célpontok közé tartozik.

Fakultatív program: A **Betléri kastélyt** és parkot tekintettük meg. Az 1700-as évek végén az Andrássy kastély körül is kiépült a kastélypark. A 70 hektáros park nagyobbik részét csodaszép rétek és tisztások teszik ki, csak a kisebbik rész fásított. A parkot keresztül-kasul átszelő ösvényeken kedvünkre sétálhattunk.

5. nap: 2025.05.29, péntek

Szádelői-szurdok – Kassa

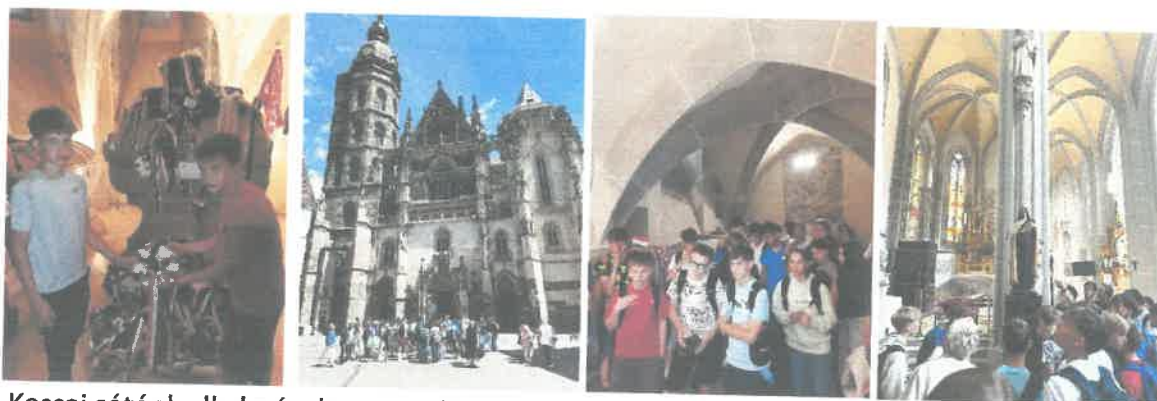
Kirándultunk az UNESCO Világörökség részét képező vadregényes, sziklacsodákkal teli szádelői szurdokvölgyben. A hasadék legérdekesebb képződménye a 105 méter magas különálló sziklacsúcs a „Cukorsüveg”. Tanulmányoztuk a terület különleges növény és állatvilágát, illeszkedve földrajzi tanulmányainkhoz is. Megtekintettük Áji vízesést.

Kassára utaztunk, ahol felkeressük a rodostói házat, amely a nagyságos fejedelem törökföldi kivándorlásának állít emléket. Megtekintettük a népszerű kiállítást, amely a szabadságharc vezetőjének mindennapjait, személyes tárgyait, valamint a kelet hangulatát eleveníti fel. II. Rákóczi Ferenc lenyűgöző egészalakos bronzszobrát a Hóhér-bástya udvarán.

A dómban megkoszorúzzuk II. Rákóczi Ferenc szarkofágját. A Kárpát-medence egyik legmeszeszerűbb, fél ezer éven át épített temploma a Kassai dóm, benne II. Rákóczi Ferenc, Zrínyi Ilona és Bercsényi sírja. A székesegyház belső díszítésével ismerkedünk egy rövid séta keretében. A óriási, több mint 11 m magas szárnyasoltáron álló három szobor a gótikus szobrászművészet kiemelkedő alkotásai közé tartoznak. Középen Szűz Mária áll karján a kis Jézussal, két oldalán a két Szent Erzsébet. A táblaképek közül az Árpádházi Szent Erzsébet legendáiról szóló festmények a legszebbek. A dóm három kapuja közül az északi kapu a legdíszesebben kiképzett. Ugyanis ez a kettős kapu nyílik a város főterére, ahol a középkori élet folyt. „Aranykapunak” (Porta aurea) is hívták, aranyozott szobrai miatt, de 1860-ban a szobrok aranyozását eltávolították.

Kassai sétánk alkalmával megcsodáltuk a városközpont legjellegzetesebb épületeit a teljesség igénye nélkül: Lőcsei-ház, a Szentháromság-temploma és rendháza, Állami Színház, Orbán torony, a régi megyeháza, zenélő szökőkút, Forgách-palota, Andrássy palota. Egy kis szabadidőt követően elkészöntünk a túravezetőnkől, és hazafelé vettük az irányt.

Az utazást követően **téma napot** tartottunk a Nemzeti Összetartozás Napján (2026.06.04.). A történelmi megemlékezés mellett az utazáson részt vett diákok fényképes élménybeszámolót tartottak iskolatársaiknak, és videón mutatták be az utazás legemlékezetesebb pillanatait.

Értékelő órát tartottunk (2026.06.12.), amelyen az utazáson részt vett tanulók bemutatták útinaplókat, több tanuló prezentáció formában mutatta be élményeit. Közösen megtekintettük az utazásról készült videót, amelynek során felelevenítettük az utazás legfontosabb helyszíneit, élményeit. Díjazásra került az előzetesen meghirdetett fotópályázat. Közös tablót készítettünk az utazás emlékezetes helyszíneiről.

Köszönettel tartozunk a Csillagösvény Utazási irodának a szervező munkájukért, a Balaton Busz társaságnak a pontos és hibátlan utaztatásért és Maksi István honismereti vezetőnek a sokoldalú lelkiismeretes munkájáért.

Összegzés

A Bányavidék, a Gömör, és a Szepesség legszebb tájait, városait, kulturális és épített örökségét ismertük meg az öt napos utazás során. Felkerestük a **Dernői Magyar Alapiskolát**, megismerkedtünk a helyi 7-8. osztályos diákokkal és tanáraikkal, iskolájukkal és településükkel. Ismerkedtünk a Gömör és a Szepesség magyar településeivel, néprajzával, természetföldrajzával, és történelmével. Látogatást tettünk Zólyom várában, majd

felkerestük a bányavárosok közül Selmecbányát, Somoskő és Fülek várát. Az egykori Szepesség történelmi városaival Késmárk és Lőcse magyar emlékeit, helyszíneit jártuk be. A Kelet-Felvidék legnagyobb városának, Kassának a nevezetességeivel és magyar emlékeivel ismerkedtünk. Megkoszorúztuk II. Rákóczi Ferenc Kassai és Thökölyi Imre késmárki síremlékét. Túránk során megismertük a Szlovák Paradicsom, Murány-áttörés tanösvény, Szádelői völgy, Gömörhorkai kövirózsa tanösvény és a Gombaszögi cseppkőbarlang természeti értékeit.

Megismerkedtünk egy Felvidéki ismert személyiséggel **Beretkei Edit nénival** a Beretkei skanzen megálmodójával, aki Beretkei család történetén keresztül mutatta be a gömői családok mindennapi életét, tevékenységét.

Olyan területre utaztunk, ahol a ma még sok magyar szót hallottunk, megismertettük a tanulóinkkal azt a tényt, hogy a magyarság határai nem érnek véget Magyarország határainál. Célunk az volt, hogy kapcsolatot teremtsünk az érintett tájegységek magyarságával és erősítsük egymásban az együvé tartozás érzését.

A szép közös élményeken keresztül nemcsak sokat tanultak diákjaink, hanem a közösségük is egységbe kovácsolódott és ez által erősödött magyarságtudatuk, nemzeti büszkeségük.

Balatonfüred, 2026.06.26.

Makovi József

Balatonfüredi Radnóti Miklós Általános Iskola